

De Alticom-Slechtvalken in Haarlem in 2009

Paul J. Marcus

De Alticomzendtoren (beter bekend als KPN) in de Waarderpolder is sinds 2006 bezet door een paar Slechtvalken, dat ik daar op 12 juli van dat jaar ontdekte. In juli 2006 waren beide valken reeds in adult kleeed. Het oranje gekleurde mannetje kon door Erik Wokke geïdentificeerd worden als M6, die in 2004 op Corus Velsen-Noord was geringd, als nestjong van het eerste broedgeval aldaar. Het wijfje van Corus, de moeder van het Alticom-mannetje, was in 2004 in haar tweede kalenderjaar.

Of er in 2006 reeds een broedpoging heeft plaatsgevonden, is niet te achterhalen, gezien de late ontdekking, maar in 2007 werd een serieuze broedpoging gedaan. Begin april nam ik nestindicerend gedrag waar. Helaas bleken de valken tegen de tijd dat er jongen moesten zijn, geen belangstelling meer te hebben voor de nestplaats: het dak van de toren. In juli 2007 fotografeerde Erik Wokke drie rotte slechtvalkeieren op het kale beton van dat dak.

Nestkast

Voor het broedseizoen van 2008 werd op het dak van de zendtoren een nestkast aangebracht en in april werd weer nestindicerend gedrag waargenomen. Een kijkje in de kast leverde het verbijsterende nieuws op dat het grint van een te grove kwaliteit was, zodat de vier eieren wederom op een harde bodem lagen, met als gevolg dat de eerste broedpoging mislukte.

Eind april werd een copulatie waargenomen. Dat gaf zowel aan dat het eerste broedsel mislukt was, alsook dat er een nieuwe broedpoging op stapel stond. Inderdaad had deze poging meer succes. Er werden drie jongen geringd. Ze werden gesekest als twee mannetjes en één vrouwtje. Vlak voor het uitvliegen werden de jongen verstoord door al te nieuwsgierige werkers op de toren. De jongen sprongen af. Twee konden op tijd gerecupereerd worden, voor de derde kwam hulp te laat.

Deze valk, als mannetje geringd, bleek in het bezit te zijn van een inwendige structuur die Dr. T. Prins van het voormalig Zoologisch Museum Amsterdam identificeerde als een oviduct. Er werden verder noch testes noch een eierstok aangetroffen. De ware sekse van deze valk is nog steeds onderwerp van discussie.

De andere twee jongen ontwikkelden zich voorspoedig.

Nieuw succes

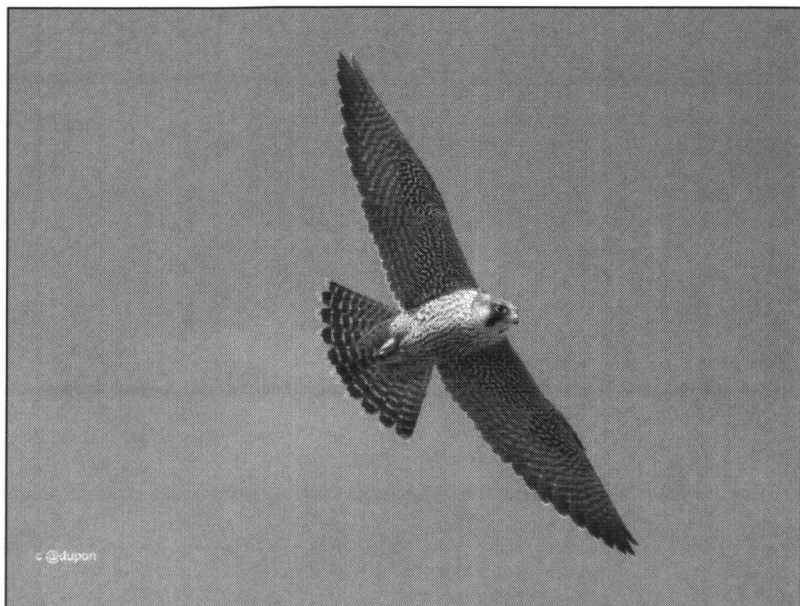
Op 7 maart 2009 werden weer copulaties gezien op de toren. Op 15 maart zat één van de valken langdurig in de kast te broeden. Dit kon vanaf de grond worden vastgesteld zowel aan de hand van aflossingen in de kast als aan directe waarneming van een broedend exemplaar. Een bezoek aan de kast op 17 maart door R. Jansson bevestigde het vermoeden: er werden drie eieren aangetroffen. De kast was tamelijk schoon en bevatte weinig prooiresten (zie appendix 1a). Eind april moesten er jongen zijn, maar het duurde enige tijd voordat ze ook konden worden gezien vanaf de grond. Goede plekken om direct in de kast te kijken zonder de boel te verstoren, zijn het Liewegje en het fietspad langs de Oeverlanden van de Binnen-Liede. Op 11 mei 2009 ringde Peter van Geneijgen van de Werkgroep Slechtvalk Nederland de jonge valken, vier in getal: drie mannetjes en één vrouwtje. De jonge vogels vlogen begin juni uit. Dit ging met aanmerkelijk minder problemen gepaard dan in 2008. Op 31 juli werd op de toren nog een jong mannetje gezien. Normaliter stoppen de ouders met de zorg in de loop van de twee maanden na het uitvliegen van de jongen en verwijderen ze de jonge valken met meer of minder dwang uit hun territorium. De jongen kunnen er echter nog drie maanden na uitvliegen aanwezig zijn.

Een interessant gegeven is dat nu voor het tweede jaar achtereen een geslaagd broedgeval van Sperwers in de groenstrook onder de Alticomtoren heeft plaatsgevonden. Ook onder de Alticomtoren in Wormer, waar de Slechtvalk dit jaar voor het eerst broedde, werd door Sperwers gebroed. Wellicht hebben Sperwers baat bij het anti-predatorgedrag van de Slechtvalken? Voor volgende jaren vrees ik dat de Sperwers een ander heenkomen moeten zoeken, omdat Haarlem niet bepaald zuinig is op de abelenbosjes bij de Veerplas!

Dank voor hun diverse activiteiten ten behoeve van de Slechtvalken in de Alticomtoren in Haarlem: Rob Jansson, Peter van Geneijgen, Erik Wokke, Charles Dupon, en in het bijzonder aan Alticom en zijn medewerkers, Paul Beenen en Herman Naarding, voor de medewerking aan het realiseren van de broedgelegenheid voor de valken op de toren en voor het faciliteren van het ringen.

Appendix 1: Prooiresten 17 maart 2009 (R.Jansson)

Merel 1	Duif (onbekend aantal en soort,
Watersnip 1	vermoedelijk Postduiven (P.Marcus))
Tureluur 1	Putter 1

Een fraai vliegportret van een van het kwartet Slechtvalken dat dit jaar van het nest op de Alticomtoren uitvloog. Let op de volkomen gave uiteinden van de staartpennen. De kleurring aan de rechterpoot is zichtbaar. Foto Charles Dupon

Appendix 2: Prooiresten 11 mei 2009 (P.van Geneijgen)

Spreeuw 6x
Gierzwaluw 3x
Kneu 1x
Watersnip 1x
Visdief 2x
Tureluur 1x
Koekoek 1x
Merel 1x

Zanglijster 1x
Grote Bonte Specht 1x
Vink 2x
Ringmus 1x
Ongedet. klein zangertje 2x
Zilverplevier 1x
Regenwulp 1x
Kleine Plevierensoort 1x

Appendix 3: Ringgegevens en biometrie van de jonge valken van Alticom 11 mei 2009 (P.van Geneijgen).

Oranje kleurring om rechter tarsus met lettercode, letters boven elkaar. Links een stalen ring van Vogeltrekstation Arnhem. Geschatte leeftijd tussen drie en vier weken.

1. Mannetje: kleurringcode FF; Arnhem: 5.423.864; Gewicht 565 g; vleugel 151 mm; tarsuslengte 47,3 mm; tarsusdikte 8,6 mm.
2. Mannetje: kleurringcode FH; Arnhem 5.423.866; Gewicht 565 g; vleugel 152 mm; tarsuslengte 47,4 mm; tarsusdikte 8,1 mm
3. Mannetje: kleurringcode FG; Arnhem 5.423.865; Gewicht 610 g; vleugel 159 mm; tarsuslengte 48,5 mm; tarsusdikte 8,5 mm.
4. Vrouwtje: kleurringcode AZ; Arnhem 6.144.115; Gewicht 815 g; vleugel 166 mm; tarsuslengte 50,9 mm; tarsusdikte 10,0 mm.

Paul J. Marcus, A.J. Krophollerstraat 23, 1064 DB Amsterdam,
aanraad.marcus@12move.nl